

Makale türü / Article type: Araştırma / Research

Gender Roles in Andersen Tales

Andersen Masallarında Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Şeyma Hatice TEMELLİOĞLU

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, MA Student, seytemst@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7010-4775

Abstract

People are subjected to various classifications by the society they live in from the moment they are first born. At the top of these classifications comes the classification of men / women in the context of gender and various gender roles are attributed to the individual by the society. In this direction, individuals acquire and shape their perceptions of gender characteristics and gender roles under the influence of their environment throughout a process starting from their childhood. In the development of these perceptions, children's literature products have a strong effect on children. The research was carried out by examining the documents, one of the qualitative research methods. For this purpose, the book "Andersen Tales: Lead Soldier" published by Özyürek Publishing in 2017 was examined as a document in the study. Content Analysis method was used to determine the gender roles of the tales in the book. The analyzes obtained from the book were coded, and then three categories were created, namely "character roles", "action roles", and "personality roles", in line with their proximity to each other with these codes. As a result of the research, results pointing to gender inequality have been reached. Women and men are not given equal proportions. There are three times more men than women in the book. Gender stereotypes are attributed to women and men.

Key Words: Gender Roles, Gender, Children's Literature

Extended Abstract

Introduction: The society consists of individuals and these individuals, who make up the society, are shaped by the society they live in from the moment they are born. As a socio-cultural entity, human being is exposed to explicit and implicit teachings, definitions, classifications of the society he is a member of. In addition, society, which is a living concept, shows its effect in every aspect of human life and assigns various roles to individuals in the context of these explicit and implicit teachings, definitions and classifications. At the beginning of these roles are gender-specific roles attributed to the individual with many changes throughout his life.

There are two different concepts, gender and gender. These concepts are intertwined and structured on each other, as well as having very different meanings and different features. While the concept of gender is mostly tried to be explained with biological approaches, the concept of gender is accepted as a social status tool that determines the roles of the individual (Akkaş, 2019). However, we often hear that the concept of gender is confused with the concept of gender in general or used instead of the concept of gender (Değirmenci, 2020). The concept of gender indicates the physical, anatomical and biological differences that people are born with and divides people into two genders as male and female (Yener, 2020). The concept of gender is; Different from sex, which means genetic and anatomical differences, it is a set of social, cultural or economic-based behavior patterns, expectations, responsibilities, duties and roles attributed to individuals because of their biological sex. The concept of gender is constant in all societies, it does not change according to time and geography. On the contrary, the concept of gender is a concept that changes over time and differs from culture to culture, and therefore the roles it brings are dynamic and its content can change according to time and place (Seçgin & Tural, 2011). In other words, while gender is acquired at birth, gender roles are learned later.

Children's books are important tools that support children's cognitive, emotional, psycho-motor development and directly affect their language, social and moral development (Tanju, 2010). Books are a reflection of society in a way, and in most cultures, the most important and effective way of transferring values and attitudes is considered

storytelling and children's books (Kortenhaus & Demarest, 1993). They have the power to influence a child's identity by making inferences about gender and, in the context of gender, it is perhaps the most fundamental perspective through which children see and experience the world and themselves (Taylor, 2003). Stereotypes about gender roles are transmitted through children's literature, both in written text and accompanying pictures (Poarch & Monk-Turner, 2001). Even before they have learned to read and write, picture books play an instructive role for children. Books, which have a greater impact on children upon entry to school, play a major role in teaching the characteristics of men and women in the social context through the use of pictures and language (Narahara, 1998). is affected. By identifying himself with the characters he likes and likes, he can exhibit their behavior, begin to express himself with their speaking style, accept the thoughts and behaviors of the character as should-be-true, that is, in a way take the form of the character he loves. The child who is just discovering the new world; can assimilate the author's interpretation and evaluation of the world and events in his writings.

In this respect, the important influence and teaching power of the books, which have been tried to be the closest friends of children by the family and school since their childhood, should never be ignored, and studies should be carried out to reveal the parts that need to be developed in this area. Children's books are an important tool that shapes children's perceptions of gender roles. We can say that negative gender roles in the books with which the child establishes bonds and meets may cause a negative perception of the child on this issue, and positive demonstrations can also create a healthy perception of gender roles in the child. For this reason, the contents of the book should include the women and men in text and visuals with equal definitions in all areas of life such as social, family, non-family, profession, character traits and interests.

The study is important in terms of examining the most used fairy tales in children's literature in terms of gender roles and aiming to contribute to the field in this regard.

Method: In this study, the case study model, one of the qualitative research methods, was used. Qualitative research is a research in which qualitative data collection techniques such as observation, interview and document analysis are used, and a qualitative process is followed to reveal perceptions and events in a natural environment in a realistic and holistic way (Yıldırım & Şimşek, 2008, p. 39).

Working group

The criterion sampling method, one of the purposive sampling methods, was used as the sampling method in the study. For this reason, the sample consists of the book "Andersen Tales: Kurşun Soldier" published by Özyürek Publishing in 2017.

Features of Children's Book

The book "Andersen Tales: The Bullet Soldier" to be examined was prepared under the editorship of Murat Sukan and consists of a total of 63 pages.

Book; It consists of 7 different tales such as the Tin Soldier, the Little Pine Tree, the Foolish Hans, the Emperor's New Clothes, the Shepherd, the Mermaid, and the Snowman.

Data Collection and Analysis

The data of the study were collected through the analysis of the content of the Tales of the Tin Soldier, Little Pine Tree, Foolish Hans, The Emperor's New Clothes, Shepherd, Mermaid, and Snowman in the children's book in terms of gender roles attributed to men and women. The data collected in the study was evaluated with the content analysis method. The content analysis method basically consists of bringing together similar data obtained through research in the framework of certain concepts and themes and interpreting them in a way that the reader can understand (Yıldırım & Şimşek, 2006).

In the study, the representations of men and women in the texts in the book were coded according to how they were presented, and these codes were selected in terms of their suitability for the purpose of the research. It was taken into account how often the male and female figures were used in the creation of the codes, and which adjectives and roles were attributed to these figures. Afterwards, categories were created considering the proximity of the codes obtained to each other. The codes obtained as a result of the examination of Andersen Tales: The Bullet Soldier

were brought together according to their degree of closeness; Three categories were created as "Character Roles", "Action Roles", "Personality Roles".

Findings: It is seen that the number of characters whose gender is specified throughout the book is 62, and 16 of them are female and 46 are male. While the impression rate of women is 24.1%, the rate of impressions of men is 75.8%.

While the rate of being the main character in the book is 16.6% for women, it is 83.3% for men.

There are no character roles commonly attributed to men and women. Character roles attributed to women; ballerina, maid, princess, magician, student, bridesmaid, queen. The character roles attributed to men are; soldier, shepherd, king, prince, non-human being (snowman), father, swindler, prime minister, king's deputy.

Action roles attributed to women; Smiling, Dancing, Strolling, Casting a spell, Leaving the house, Sacrificing her hair, Going to school, Rescuing the prince, Trying to look polite, Taking care of the garden, Managing the palace, Cooking, Considering suitors, Getting married, Receiving gifts, There are 17 in the form of sacrificing your voice. Action roles attributed to men; Dancing, Strolling, Ruling the Palace, Trying to impress the princess, Reading the newspaper, Following the news of the Parliament, Proposing marriage, Getting married, Making clothes, Scamming, Sending gifts, Making pottery, Making toys, Taking revenge, Controlling.

Conclusion and Recommendations: Considering all these, it can be stated that the book of Andersen Tales: The Bullet Soldier includes gender stereotypes. The frequency and display patterns of male and female figures reflect traditional gender roles.

The contents of the books that open new horizons for children and improve their cognitive and intellectual skills should be arranged in a way that will positively affect the development of the child as a human being. The most effective and sound way to fight a problem in a society and to move that society forward is education and raising the child. The destruction of gender judgments that prevent people from being themselves is of great importance for our society and the world. The way to this goes through the child, childhood.

Suggestions

- Children's book authors should increase their knowledge and sensitivity on gender roles, and should base their works on gender equality as one of the basic criteria.
- In particular, works supporting the teaching of gender equality should be prepared and included in education.
- Teachers and parents should make detailed examinations about the books that the child reads and ensure that they connect with the books that contain gender equality.

Keywords: Gender Roles, Gender, Children's Literature

JEL Classification: A23-I2

Özet

İnsanlar doğdukları andan itibaren içinde buldukları toplum tarafından çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulurlar. Bu sınıflandırmaların başında cinsiyet bağlamındaki kadın/erkek sınıflandırması gelmekte ve toplum tarafından bireye çeşitli cinsiyet rolleri atfedilmektedir. Bu doğrultuda bireyler cinsiyet özelliklerine ve cinsiyet rollerine dair algılarını çocukluklarından başlayan bir süreç boyunca çevrelerinin etkisi altında edinmekte ve şekillendirmektedirler. Çocukların binbir çeşit dünyayı ve düşüncüyü bünyesinde barındırmasını sağlayan çocuk kitapları, bilgi, düşünce, davranış ve tutum dünyasındaki toplumsal cinsiyet rolleri algısının oluşmasında büyük rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı da çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerine nasıl yer verildiğini belirlemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yapılarak yürütülmüştür. Bu amaçla çalışmada doküman olarak Özyürek Yayıncılık tarafından 2017 tarihinde yayımlanan "Andersen Masalları: Kurşun Asker" kitabı incelenmiştir. Kitaptaki masalların toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenmesi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Kitaptan elde edilen incelemeler kodlanmış, daha sonra bu kodlar ile birbirine yakınlıkları doğrultusunda "karakter rolleri", "eylem rolleri", "kişilik rolleri" olmak üzere 3 kategori oluşturulmuştur. Çalışmada

kadın ve erkek karakterlere eşit bir şekilde yer verilmediği, erkeğin kadından yaklaşık üç kat daha fazla yer aldığı analiz edilmiştir. Aynı zamanda kitapta kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Roller, Çocuk Edebiyatı

JEL Sınıflandırması: A23- I2

GİRİŞ

Toplum, bireylerden oluşur ve toplumu oluşturan bu bireyler, doğdukları andan itibaren içinde buldukları toplum ile birlikte şekil alırlar. Sosyokültürel bir varlık olan insan bir birey olarak, üyesi olduğu toplumun açık ve örtük öğretilerine, tanımlamalarına, sınıflandırmalarına maruz kalır. Bunun yanı sıra yaşayan bir kavram olan toplum, insan yaşamının her alanında etkisini gösterir ve bu açık-örtük öğretilerin, tanım ve sınıflandırmaların bağlamında bireylere çeşitli roller atfeder. Bu rollerin başında, bireye hayatı boyunca birçok değişen ile atfedilen cinsiyete özgü roller gelmektedir.

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet şeklinde iki farklı kavram söz konusudur. Bu kavramlar birbiriyle iç içe geçmiş, birbiri üzerine yapılandırılmış olmasının yanı sıra birbirinden çok farklı anlamları taşımakta, farklı özellikleri barındırmaktadırlar. Cinsiyet kavramı daha çok biyolojik yaklaşımlarla açıklanmaya çalışılırken, toplumsal cinsiyet kavramı bireyin rollerini belirleyen sosyal bir statü aracı olarak kabul edilir (Akkaş, 2019). Ama yine de genel anlamda cinsiyet kavramının, toplumsal cinsiyet kavramı ile karıştırıldığını veya toplumsal cinsiyet kavramı yerine kullanıldığını sık sık duyarız (Değirmenci, 2020). Cinsiyet kavramı, insanların doğuştan getirmiş oldukları fiziksel, anatomik ve biyolojik farklılıklarını belirtir ve insanları erkek ve kadın şeklinde iki cinse ayırır (Yener, 2020). Toplumsal cinsiyet kavramı ise; genetik ve anatomik farklılıklar anlamına gelen cinsiyetten farklı olarak bireylere biyolojik cinsiyeti nedeniyle atfedilen toplumsal, kültürel ya da ekonomik temelli davranış biçimleri, beklentiler, yüklenen sorumluluklar, ödevler ve roller bütünüdür. Cinsiyet kavramı bütün toplumlarda sabittir, zamana ve coğrafyaya göre değişkenlik göstermez. Toplumsal cinsiyet kavramı ise bunun aksine zaman içinde değişen, kültürden kültüre farklılık gösteren bir kavramdır ve bu sebeple getirdiği roller dinamiktir, içeriği zamana ve mekâna göre değişebilmektedir (Seçgin & Tural, 2011). Başka bir deyişle cinsiyet doğuştan edinilirken, toplumsal cinsiyet rolleri sonradan öğrenilir. Toplumsal cinsiyet rollerinin edinilmesine ilişkin birtakım kuramlar geliştirilmiştir. İlk bilişsel cinsiyet gelişimi teorisi, Piaget'in fikirlerine dayanan Kohlberg'in (1966) bilişsel gelişim yaklaşımıdır. Bu teoriye göre çocukların cinsiyet kavramlarını anlamaları davranışlarını etkiler, çocuk küçük yaşta cinsiyetinin farkına varıp değişmez olduğunu bilerek buna uygun davranışlarda bulunmaya başlar ve yaş ilerledikçe kesinleşen bir cinsiyet anlayışına ulaşmasıyla etki daha belirgin hâle gelerek cinsiyetine uygun rolleri sergilemesinin sıklığı artar (Martin & Ruble, 2004). Kohlberg'in teorisi, çocuğun cinsiyet gelişimindeki aktif rolünü vurgular. Bu aktiflik çocuğun çevresini ve kendini inceleyerek yorumlayabilmesi, değerlendirmeler yaparak cinsiyet rollerine dair kalıp yargıları sağlaması şeklinde bilgiyi ve düşüncüyü öğrenen, dönüştüren ve davranışa döken olması olarak ifade edilebilir.

Bandura tarafından geliştirilmiş olan sosyal öğrenme kuramı da toplumsal cinsiyet rollerinin edinilmesine ilişkin bir diğer kuramdır. Sosyal öğrenme kuramında öğrenme; edimsel koşullanma, model alma ve taklit süreçleriyle gerçekleşmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesi bağlamında edimsel koşullanma; çevresi tarafından çocuğun davranış ve tutumlarının cinsiyet rolüne uygunluğunun değerlendirilmesi, onaylanması veya aksine hoş karşılanmayıp eleştirilmesi durumunda çocuğun bu davranış ve tutumdan kaçınması veya pekiştirmesinin sağlanması olarak ifade edilebilir (Alpan, 2017). Model alma ve taklit etme ise çocuğun anne, baba, akraba, akran, öğretmen gibi sosyal çevresindeki bireyleri ve film, kitap, medya gibi alanlarda gördükleri karakterleri kendilerine model alarak taklit etmesiyle cinsiyet rollerini edinmelerini, özümsemelerini içermektedir. Kısacası birey, dâhil olduğu ve

karşı cinsiyete özgü rollere dair algılarını çocukluğundan başlayan bir süreç boyunca çevrenin etkisi altında edinmekte ve şekillendirmektedir. Aile, okul, medya, oyun, kitap, film gibi çocuğun deneyimlediği, tükettiği, şahit olduğu, öğrendiği birçok faktör çocuğun zihnindeki cinsiyet rollerine dair tutumlarının oluşmasında ve yerleşmesinde etkilidir.

Çocuk kitapları, çocukların bilişsel, duygusal, psiko-motor gelişimlerini destekleyen, dil, sosyal ve ahlaki gelişimlerine de doğrudan etki eden önemli bir araçtır (Tanju, 2010). Kitaplar bir bakıma toplumun yansımasıdır ve çoğu kültürde değerlerin ve tutumların aktarımının en önemli ve etkili yolu hikâye anlatıcılığı ve çocuk kitapları olarak kabul edilir (Kortenhaus & Demarest, 1993). Toplumsal cinsiyet hakkında çıkarımlar yaparak bir çocuğun kimliğini etkileme gücüne sahiptirler ve belki de toplumsal cinsiyet bağlamında, çocukların dünyayı ve kendilerini görüp deneyimledikleri en temel perspektiftirler (Taylor, 2003). Cinsiyet rollerine dair kalıplaşmış yargılar çocuk edebiyatı aracılığıyla hem yazılı metin hem de beraberindeki resimlerle aktarılır (Poarch & Monk-Turner, 2001). Henüz okuma yazmayı öğrenmeden bile resimli kitaplar çocuklar için öğretici rol üstlenirler. Okula girişle birlikte çocuklar üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olan kitaplar, resimler ve dil kullanımı aracılığıyla kadın ve erkeğin sosyal çerçevedeki özelliklerinin öğretiminde büyük rol üstlenirler (Narahara, 1998). Çocuklar, küçük yaşlarında tanıştıkları ve maceralarına ortak oldukları kitaplardaki olaylardan ve karakterlerinin özelliklerinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Kendini, sevdiği ve beğendiği karakterlerle özdeşleştirerek onların davranışlarını sergileyebilir, onların konuşma üsluplarıyla kendini ifade etmeye başlayabilir, karakterin düşünce ve davranışlarını, olması gereken, doğru olarak kabul edebilir yani bir nevi sevdiği karakterin biçimine bürünebilir. Henüz yenisi olduğu dünyayı keşfetmekte olan çocuk; yazarın, yazılarında dünyayı ve olayları yorumlamasını ve değerlendirmesini özümseyebilir.

Çocuk kitaplarının çocukların zihinlerindeki cinsiyet rollerine yönelik algılarını şekillendirme gücüne sahip olması, araştırmacıları çocuk kitaplarını toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelemeye yönlendirmiştir.

Salman-Erden (2019), okul öncesi dönemindeki çocuklar için hazırlanmış olan ve en çok satanlar listesinde ilk ellide yer alan yüz elli adet resimli çocuk kitabında toplumsal cinsiyet olgusunu incelemiş ve kadın ile erkeğin gösteriminde fark olmadığı fakat kılık, kıyafet, meslek gibi alanlarda kalıp yargıların yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Buna karşın Yener (2020), öğretmenlerin de görüşleri alınarak belirlenen, ödüllü dokuz adet okul öncesi hikâye kitabındaki metinsel ve görsel içerikleri, toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelemiş ve cinsiyet rollerine dair kalıp yargılara yer verilmediği, eşitlik açısından olumlu bir tutum sergilendiği sonucuna varmıştır. Değirmenci (2020), bilinirliği en yaygın olan dünya klasikleri masallarından beş adet masalı toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında incelemiş ve sonucunda cinsiyetçi öğelerin bulunduğu, kadının kalıp yargılarla birlikte yer aldığını ortaya koymuştur. Aynı şekilde Kapkıner (2019), çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Sevim AK tarafından yazılmış otuz beş adet çocuk kitabında toplumsal cinsiyet rollerine bakış açısını ve bu rollere eserlerinde yer verip vermediğini araştırmış ve araştırma sonucunda kitapta yer alan karakterlerin büyük ölçüde geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri algısını belirlediğini ortaya koymuştur.

Kaynak (2017), elli adet okul öncesi hikâye ve masal kitabını toplumsal cinsiyet rollerinin dilsel ve dil dışı göstergeler aracılığıyla nasıl aktarıldığını incelemiş ve cinsiyet rollerinin hem kalıp yargılarla hem de geleneksel olmayan şekilde yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Turhan vd., (2020) doksan Türk çocuk romanını, meslek bazlı olarak incelemiş ve çocuk romanlarında mesleklerin toplumsal cinsiyet rollerinin kalıpları doğrultusunda işlendiği ancak kadınların bu yargılardan sıyrılmaya başladığı sonucunu elde etmişlerdir. Yurtdışında yapılan çalışmalarda ise; Kortenhaus ve Demarest (1993), resimli kitaplarda resimlerle tasvir edilen figürlerde cinsiyet ön yargısının olup olmadığını belirlemek için yirmi beş adet

kitabı incelemiş ve sonucunda kadın ile erkeğin gösteriminde eşit oranlara yaklaşılsa bile kadının daha çok pasif ve bağımlı rollerde gösterildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Narahara (1998), çocuk edebiyatında cinsiyet klişelerinin ve cinsiyetçiliğin nasıl yer aldığını incelemiş ve bu konuda kadın ile erkeğe atfedilen rollerde eşitliği sağlayacak iyileşmeler söz konusu olsa da hâlâ büyük ölçüde cinsiyetçi kalıp yargıların yer aldığı, geliştirilecek kısımların çok olduğu sonucuna varmıştır.

Ulah vd., (2014) Batı dünyasındaki çocuk edebiyatında cinsiyet temsilini araştırmış ve hâlâ kalıp yargıların bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

Owens (2009), çocuk edebiyatında bilim insanları üzerine en çok yazı yazılan Marie Curie ve Albert Einstein'ın çocuk biyografilerini inceleyerek, bilim ve bilim eğitiminde cinsiyet gösterimini değerlendirmiş. Değerlendirmenin sonucunda, bu alanda ilerleme kaydedilmiş olsa da hâlâ bilim insanının cinsiyetinin ifade edilmesine dair kalıp yargıların bulunduğu ve kadınlık ile bilimin konusunda hâlâ tamamen erkeklik ve bilim kadar kaynaştırılmadığı kanısına ulaşmıştır. McCabe vd., (2011) toplumsal cinsiyet rollerinin çocuk edebiyatında nasıl yer aldığını belirlemek için, yirminci yüzyıl boyunca Amerika Birleşik Devletleri'nde yayımlanan 5.618 çocuk kitabının başlıklarında ve ana karakterlerinde erkek ile kadın temsilini analiz etmiş ve sonucunda kadın karakterlere, erkek karakterlerin yarısı kadar yer verildiği, bu doğrultuda gösterimdeki kadın karakterin azlığına paralel olarak kitaplardaki ana karakterlerin neredeyse tamamının erkek olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Tüm bu araştırmaları göz önünde bulundurduğumuzda çocuk edebiyatında toplumsal cinsiyet rollerinin gösteriminde bir farkındalık söz konusu olduğu ve eşitliği sağlayacak iyileştirici adımlar atıldığı fakat yine de ciddi oranda geleneksel cinsiyetçi kalıp yargıların sıklıkla yer aldığını söyleyebiliriz. Toplumsal cinsiyet rolleri konusu, günümüzde yoğun bir ilgi ile ele alınmakta ve bu durum birçok alanda olduğu gibi çocuk edebiyatına da yansımaktadır. Bu yönden küçüklüklerinden itibaren aile ve öğretmenleri tarafından çocukların en yakın arkadaşları olması için çaba gösterilen kitapların, çocukların hayatlarındaki önemli etkisi ve öğreticilik gücü asla göz ardı edilmemeli ve bu alanda geliştirilmesi gereken kısımların ortaya koyulması için de çalışmalar yapılmalıdır.

Çocuk kitapları, çocukların toplumsal cinsiyet rollerine ait algılarını şekillendiren önemli bir araçtır. Çocuğun tanıştığı ve bağ kurduğu kitaplardaki olumsuz cinsiyet rolleri onun bu konuda olumsuz bir algı oluşturmaya sebep olabileceği gibi, olumlu gösterimlerin de çocuk da sağlıklı cinsiyet rolleri algısı oluşturabileceğini söyleyebiliriz. Bu yüzden kitap içerikleri kadın ve erkeğin gösteriminde aynı oranları yakalamaya çalışmalı, kadına ve erkeğe metin ve görselde sosyal, aile içi, aile dışı, meslek, karakter özellikleri, ilgi alanları gibi hayatın her alanında eşit tanımlamalarla yer vermelidir. Çalışma, çocuk edebiyatında en çok kullanılan masalları, toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelemesi ve bu konuda alana katkı sağlamayı amaçlaması açısından önem taşımaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada amaç; çocuk edebiyatı ürünü olan “Andersen Masalları: Kurşun Asker” kitabının içeriğini inceleyerek toplumsal cinsiyet rollerine nasıl yer verildiğini belirlemektir. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) *Andersen Masalları: Kurşun Asker kitabında, kadın ve erkek figürlerin kullanım sıklığı nasıldır?*
- 2) *Andersen Masalları: Kurşun Asker kitabında, kadın ve erkek figürler kitapta ne şekilde yer almaktadır?*

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım & Şimşek, 2008: 39).

Çalışma Grubu

Çalışmada örnekleme yöntemi olarak, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu nedenle örnekleme, Özyürek Yayıncılık tarafından 2017 yılında yayımlanmış olan “Andersen Masalları: Kurşun Asker” kitabı oluşturmaktadır.

Çocuk Kitabının Özellikleri

İncelenecek olan “Andersen Masalları: Kurşun Asker” kitabı Murat Sukan editörlüğünde hazırlanmış olup toplam 63 sayfadan oluşmaktadır. Kitap; Kurşun Asker, Küçük Çam Ağacı, Budala Hans, İmparatorun Yeni Giysileri, Çoban, Denizkızı, Kardan Adam şeklinde 7 adet farklı masaldan oluşmakta ve içeriğinde resim yer almamaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın verileri, çalışmacı tarafından çocuk kitabında yer alan Kurşun Asker, Küçük Çam Ağacı, Budala Hans, İmparatorun Yeni Giysileri, Çoban, Denizkızı, Kardan Adam masallarının içeriğinin kadın ile erkeğe atfedilen cinsiyet rolleri bakımından incelenmesi yoluyla toplanmıştır. Çalışmada toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İçerik analizi yöntemi temel anlamda araştırmada inceleme yoluyla elde edilen birbirine benzer verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2006).

Çalışmada, kitaptaki metinlerde kadın ile erkek gösterimleri ne şekilde sunulduklarına göre kodlanmış ve bu kodlar araştırmanın amacına uygunluğu bakımından ayıklanmıştır. Kodların oluşturulmasında kadın ve erkek figürünün ne sıklıkta kullanıldığı, kullanılan bu figürlere hangi sıfatlar, roller atfedildiği dikkate alınmıştır. Sonrasında elde edilen kodların birbirlerine yakınlığı dikkate alınarak kategoriler oluşturulmuştur. Andersen Masalları: Kurşun Asker kitabının incelenmesi sonucu elde edilen kodlar, birbiriyle yakınlık derecelerine göre bir araya getirilerek; “Karakter Roller”, “Eylem Roller”, “Kişilik Roller” olarak 3 kategori oluşturulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde, Andersen Masalları: Kurşun Asker kitabında toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında incelenmiştir.

1) Andersen Masalları: Kurşun Asker Kitabında, Kadın ve Erkek Figürlerin Kullanım Sıklığı

Çalışma için seçilen kitapta kadın ve erkek karakterlerin gösterim sıklığı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 27: Cinsiyete Göre Gösterim Sıklığı

	f	%
Kadın	16	24,1
Erkek	46	75,8
Toplam	62	100

Tablo 1 incelendiğinde, kitabın tamamında cinsiyet atfedilerek yer alan karakter sayısının 62 olduğu ve bunlardan 16’sının kadın, 46’sının erkek olduğu görülmektedir. Kadının gösterim oranı %24,1 iken erkeğin gösterim oranı %75,8 olarak ortaya çıkmaktadır. Tablo 1’e bakarak Andersen Masalları: Kurşun

Asker kitabında kadın ve erkek karakterin gösterimi bakımından eşit bir dağılımın olmadığını, arada ciddi bir farkın bulunduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Erkek figürüne yaklaşık üç kat oranında bir farkla, kadın figüründen çok daha fazla yer verilmiştir.

2) Andersen Masalları: Kurşun Asker Kitabında, Kadın ve Erkek Figürlerin Yer Alma Şekilleri

Andersen Masalları: Kurşun Asker kitabının incelenmesi sonucu elde edilen kodlar, birbiriyle yakınlık derecelerine göre bir araya getirilmiş ve “Karakter Roller”, “Eylem Roller”, “Kişilik Roller” olarak 3 kategori altında toplanmıştır.

Karakter Roller

Kitapta, Kurşun Asker, Küçük Çam Ağacı, Budala Hans, İmparatorun Yeni Giysileri, Çoban, Denizkızı, Kardan Adam olarak 7 adet masal incelenmiş ve bu masalların başkahramanının kadın veya erkek olma durumu analiz edilmiştir. Yalnızca “Küçük Çam Ağacı” adlı masalda cinsiyet belirten hiçbir ifade yer almadığı için, başkahraman kadın veya erkek olarak değerlendirilmemiştir.

Tablo 2’de kadın ve erkek karakterlerin masalarda başkahraman olarak yer alma dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 28: Kadın ve Erkek Karakterlerin Başkahraman Olarak Yer Alma Dağılımı

	f	%
Kadın	1	16,6
Erkek	5	83,3
Toplam	6	100

Tablo 2 incelendiğinde kadının başkahraman olarak 1 ve erkeğin başkahraman olarak 5 kez yer aldığı görülmektedir. Kitapta ana karakter olarak yer alma oranı kadın için %16,6 iken, erkek için %83,3 şeklindedir. Buradan kadın ve erkeğin başkahraman olarak gösterilme oranları arasında ciddi bir fark olduğunu söyleyebiliriz. Ana karakterine cinsiyet atfedilmeyen bir masal hariç toplam 6 masalın 5 tanesinin başkahramanı erkek ve 1 tanesi kadındır. Erkek, kadından 5 kat fazla oranla başkahraman olarak yer almaktadır.

Kitapta kadın ve erkek birbirinden farklı karakter ifadesiyle yer almaktadır. Tablo 3’te kadın ve erkeğe atfedilen karakter rolleri gösterilmiştir.

Tablo 29: Karakter Roller Dağılımı

Meslek	Kadın	Erkek	Toplam
Asker	-	+	
Balerin	+	-	
Hizmetçi	+	-	
Çoban	-	+	
Prens	-	+	
Prences	+	-	
Kral	-	+	
Büyücü	+	-	
Öğrenci	+	-	
Kraliçe	+	-	
Dolandırıcı	-	+	
İnsan dışı varlık	-	+	
Başbakan	-	+	
Kralın Yardımcısı	-	+	
Nedime	+	-	
Baba	-	+	
Toplam	7	9	16

Tablo 3 incelendiğinde kadın ve erkeğin 16 farklı karakter rolüyle yer aldığı ve kadına 7, erkeğe 9 farklı karakter rolü atfedildiği görülmektedir. Kadına ve erkeğe ortak atfedilen hiçbir karakter rolü bulunmamaktadır. Kadına atfedilen karakter rolleri; balerin, hizmetçi, prenses, büyücü, öğrenci, nedime, kraliçe şeklindedir. Erkeğe atfedilen karakter rolleri ise; asker, çoban, kral, prens, insan dışı varlık (kardan adam), baba, dolandırıcı, başbakan, kralın yardımcısı şeklindedir.

Eylem Roller

Andersen Masalları: Kurşun Asker kitabında, kadın ve erkeğin birbirinden farklı eylemleri gerçekleştiren karakterler olarak yer aldığı belirlenmiştir. Tablo 4'te kadın ve erkeğe atfedilen eylem rolleri verilmiştir.

Tablo 30: Eylem Roller Dağılımı

Meslek	Kadın	Erkek	Toplam
Gülücük vermek	+	-	
Dans etmek	+	+	
Gezintiye çıkmak	+	+	
Büyü yapmak	+	-	
Büyü yaptırmak	+	-	
Evi terk etmek	+	-	
Saçlarını feda etmek	+	-	
Okula gitmek	+	-	
Prensi kurtarmak	+	-	
Kibar gözükmeye çabalamak	+	-	
Bahçeyle ilgilenmek	+	-	
Sarayı yönetmek	+	+	
Yemek yapmak	+	-	
Prensese etkilemeye çalışmak	-	+	
Gazete okumak	-	+	
Meclis haberlerini takip etmek	-	+	
Evlilik teklif etmek	-	+	
Taliplerini değerlendirmek	+	-	
Evlenmek	+	+	
Kıyafet diktirmek	-	+	
Dolandırmak	-	+	
Hediye almak	+	-	
Hediye göndermek	-	+	
Çömlek yapmak	-	+	
Oyuncak yapmak	-	+	
İntikam almak	-	+	
Denetim yapmak	-	+	
Sesini feda etmek	+	-	
Toplam	17	15	28

Tablo 4 incelendiğinde kitapta kadın ve erkeğe toplam 28 farklı eylem rolü atfedildiği görülmektedir. Kadına atfedilen eylem rolleri; gülücük vermek, dans etmek, gezintiye çıkmak, büyü yapmak, büyü yaptırmak, evi terk etmek, saçlarını feda etmek, okula gitmek, prensi kurtarmak, kibar gözükmeye çabalamak, bahçeyle ilgilenmek, sarayı yönetmek, yemek yapmak, taliplerini değerlendirmek, evlenmek, hediye almak, sesini feda etmek şeklinde 17 tanedir. Erkeğe atfedilen eylem rolleri; dans etmek, gezintiye çıkmak, sarayı yönetmek, prensese etkilemeye çalışmak, gazete okumak, meclis haberlerini takip etmek, evlilik teklif etmek, evlenmek, kıyafet diktirmek, dolandırmak, hediye göndermek, çömlek yapmak,

oyuncak yapmak, intikam almak, denetim yapmak şeklinde 15 tanedir. Kadın ve erkeğe atfedilen ortak roller ise: dans etmek, gezintiye çıkmak, sarayı yönetmek, evlenmek şeklinde 4 adettir.

Kişilik Roller

Andersen Masalları: Kurşun Asker kitabı incelendiğinde kadın ile erkeğe, benzer ve farklı roller atfedildiği belirlenmiştir. Tablo 5'te kadın ve erkeğe atfedilen rollerin dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 31: Kişilik Roller Dağılımı

Meslek	Kadın	Erkek	Toplam
Şık giyimli	-	+	
Öfkeli	+	+	
Cesur	+	+	
Akıllı	+	+	
Uyanık	-	+	
Becerikli	-	+	
Kararlı	-	+	
Güzel	+	-	
Yakışıklı	-	+	
Üzgün	+	-	
Durgun	+	-	
Fedakâr	+	-	
Düşünceli	+	-	
Meraklı	+	-	
Edalı	+	-	
Bilgili	-	+	
Konuşkan	-	+	
Azimli	-	+	
İyi	-	+	
Dürüst	-	+	
Değer bilmeyen	+	-	
Budala	-	+	
Korkak	+	-	
Toplam	12	14	29

Tablo 5 incelendiğinde kadın ve erkeğe toplam 29 farklı kişilik rolü atfedildiği görülmektedir. Kadına atfedilen kişilik rolleri; öfkeli, cesur, akıllı, güzel, üzgün, durgun, düşünceli, fedakâr, meraklı, edalı, değer bilmeyen, korkak şeklinde 12 tanedir. Erkeğe atfedilen roller; budala, dürüst, iyi, azimli, konuşkan, yakışıklı, kararlı, şık giyimli, cesur, öfkeli, bilgili, becerikli, uyanık, akıllı şeklinde 14 tanedir. Kadın ve erkeğe atfedilen ortak kişilik rolleri; akıllı, cesur, öfkeli şeklinde 3 tanedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Toplumsal düzende huzurun ve refahın sağlanabilmesi için bireylere toplumun her alanında eşit hak ve sorumlulukların tanımlanması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması şarttır. Canlı türü olarak insanın, cinsiyet bağlamında kadın ve erkek olmak üzere ikiye ayrıldığı sabit bir gerçektir; fakat bu ayrım yalnızca biyolojik, fizyolojik farklılıkların sonucudur ve bir cinsiyetin diğer cinsiyetten daha üstün ya da daha önemli olduğunu kesinlikle ifade etmez. Eğitim, meslek, aile, hukuk gibi toplumsal yaşamın her parçasında kadın ve erkeğe eşit şekillerde seçme hakkı, söz hakkı, yaşama hakkı verilmelidir. Bireylerin sırf cinsiyet farklılıklarından dolayı yine insanlar tarafından türetilen ve kişinin ne olmak istediği, neyi başarmak istediği kısacası yaşamını nasıl sürdürmek istediği konusunda karar verme ve uygulama hakkını istismar eden cinsiyet rolleri kalıp yargılarının karşısında durulmalı, bu kalıp yargıların yok edilmesi için çaba

gösterilmelidir; çünkü insanın bir başka canlıya zarar vermediği, kimsenin özgürlük sınırları ve hakları içine girmediği müddetçe sırf cinsiyetinden ötürü karar alma ve uygulama yetisinin kısıtlanması, insanın bağımsız bir birey oluşuna aykırıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri kalıp yargıları, cinsiyetlere dair insan hayatının her yönünü kapsayan çerçevesi belirlenmiş beklentilerle bireyleri kalıba sokmayı arzulayan ve eğer bu gerçekleşmezse o bireyi ötekileştiren tehlikeli bir sosyal mirastır. Kùltürler boyunca aktarılmış veya aktarılıyor olması doğru ve olması gereken olarak kabul edilmesine sebep olmamalıdır. İnsanlar; bilimsel, düşünsel anlamda gelişmeye devam eden, gelişmek zorunda olan varlıklardır. Bu yüzden sorgulamaya, yorumlamaya ve değerlendirmeye hiç durmaksızın devam etmeli, toplum içerisinde denge kurduğu varsayılan dengesizliklerden kurtulmak gereklidir. Bu bağlamda kişilerde sağlıklı toplumsal cinsiyet rolleri ile toplumsal cinsiyet eşitliği algısının oluşması ve oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Bu yüzden tüm bunların öğrenilmeye başlandığı çocukluk dönemi göz ardı edilmemeli ve çocukların bu konuda eğitilmesi sağlanmalıdır. Çocuğun dünyayı öğrenmesinde ve eğitiminde güçlü etkisi olan kitapların içeriklerinin düzenlenmesi ve cinsiyetçi kalıp yargılardan arındırılması şarttır. Bu sebeple bu çalışmada çocuk edebiyatı ürünü olan “Andersen Masalları: Kurşun Asker” kitabı toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında incelenmiştir.

Kitapta, kadın ve erkek gösterim sıklığı analiz edilmiş ve bu bakımdan dengenin sağlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkek karakter sayısı, kadın karakter sayısının yaklaşık 3 katı olarak yer aldığı sonucu bulunmuştur. Bu cinsiyet gösterimi dağılımı açısından büyük bir farktır. Bu kitabı okuyan bir çocuğun, 46 erkek ve 16 kadın karakterle tanıştığını söyleyebiliriz. Bu durum masallarda erkek egemen bir karakter yapısı ve algısının oluşmasına sebep olmakta ve Gooden ve Gooden (2001), 1995-1999 yılları arasında kapsayan resimli çocuk kitaplarının cinsiyet rollerini inceledikleri çalışmalarında kadının ana karakter olarak daha fazla yer aldığı sonucuyla örtüşmemektedir. Morgan’ın (2009), çocuk kitaplarında cinsiyet, ırk ve etnik yanlış tasvirini incelediği çalışmasında, erkek karakterlere kadın karakterlerden daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşması, çalışmanın bu sonucuyla uyumluluk göstermektedir.

Karakter rolleri kategorisi altında, kadın ve erkek karakterin başkahraman olarak gösterilme durumu incelenmiş ve başkahramanına cinsiyet atfedilmeyen bir masal hariç geriye kalan 6 masalın 5 tanesinin ana kahramanının erkek olduğu sonucu elde edilmiştir. Bundan hareketle neredeyse masalların tamamının ana karakterinin erkek olduğu söylenebilir. Genelde kitaplarda en çok ana karakterler ile vakit geçirildiği için, bu karakterler daha çok benimsenir ve duygudaşlık kurulur. Erkek başkahraman gösterimin bu denli baskın olması çocukların sürekli erkek karakterlerle bağ kurmasına ve ana karakterin erkek olması gerektiği gibi yanlış bir algının oluşmasına sebep olabilir. Creany (1995), ödüllü çocuk kitaplarında cinsiyetin görünüşünü incelediği çalışmasında, ana karakterlerde erkeğe daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşmış ve bu durumun çocuğun cinsiyet rolleri algısının gelişiminde etkisi olacağını belirtmiştir.

Karakter rolleri kategorisi altında, kadına atfedilen karakter rollerinin; balerin, hizmetçi, prenses, büyücü, öğrenci, nedime, kraliçe ve erkeğe atfedilen karakter rollerinin ise; asker, çoban, kral, prens, insan dışı varlık (kardan adam), baba, dolandırıcı, başbakan, kralın yardımcısı şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çok fazla karakter rolü içermemesinin yanı sıra belirtilen karakter rolleri kelime olarak da cinsiyet özelliği taşımaktadır (Prens, prenses nedime, kral, kraliçe, balerin, baba). Kadının ve erkeğin geleneksel karakter rolleri ile yer aldığını söyleyebiliriz. Hizmetçi ve büyücü rolleri genelde kadınla ve asker, çoban, başbakan, kral yardımcısı rolleri genelde erkek ile bağdaştırılmış roller olarak ifade edilebilir. Kitapta karakter rolleri açısından kalıp yargılara yer verildiğini söyleyebiliriz.

Eylem rolleri kategorisi altında, kadına atfedilen eylem rolleri; gülücük vermek, dans etmek, gezintiye çıkmak, büyü yapmak, büyü yaptırmak, evi terk etmek, saçlarını feda etmek, okula gitmek, prensi kurtarmak, kibar gözükmeye çabalamak, bahçeye ilgilenmek, sarayı yönetmek, yemek yapmak, taliplerini değerlendirmek, evlenmek, hediye almak, sesini feda etmek ve erkeğe atfedilen eylem rolleri;

dans etmek, gezintiye çıkmak, sarayı yönetmek, prensesi etkilemeye çalışmak, gazete okumak, meclis haberlerini takip etmek, evlilik teklif etmek, evlenmek, kıyafet diktirmek, dolandırmak, hediye göndermek, çömlek yapmak, oyuncak yapmak, intikam almak, denetim yapmak şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada yine kalıp yargıları görmek mümkündür. Kadın karakterler büyük oranda evleneceği kişiyi bekleyen başka bir rolü olmayan prensesler olarak gösterilmiştir. Yemek yapmak, bahçeyle ilgilenmek gibi yine kadınla özdeşleştirilmiş roller yer almaktadır. Erkeklerle ise gazete okumak, meclis haberlerini takip etmek, evlilik teklif etmek gibi kalıplaşmış roller yer almaktadır. Denizkızı masalında Denizkızı, prens için sesini, ablaları da Denizkızı için saçlarını feda etmektedir. Burada kadının fedakâr olma, gerekirse en sevdiği şeylerden vazgeçebilecek olma durumuna vurgu yapılmıştır. Aynı zamanda bu masalda Denizkızı, prens için evini terk eden sonra da pişman olan bir karakter olarak yer almaktadır. Çoban masalında ise, prensesle evlenmek isteyen prens hediyelerini beğenmeyen prensesten intikam almaktadır. Prenslerin sarayına çoban olarak girmiş ve yaptığı oyuncak ile çömleği prensesin alması karşılığında kendisine gülücük vermesi şartını koşmuştur. Burada gülücük vermek prensesin iffetiyle özdeşleştirilmiştir. Bu durumu gören kral ikisini de saraydan kovmuş ve prenses ağlayarak saraydan çıktığında, prens çoban kılığında çıkıp kendi kimliğini belli ettiğinde prenses saygıyla önünde eğilmiştir. Buna karşılık prens ise: “*Sen benim gibi iyi ve dürüst bir genci istemedin. Gönderdiğim gülün ve bülbülün değerini anlamadın ama bir oyunculuk için çobana gülücükler verdin. Şimdi ben seni istemiyorum.*” demiştir (s.37). Burada kadını aşağılayan bir yazı dili mevcuttur. Bu masala göre kadın evinde oturup taliplerini beklemekten başka hiçbir şey yapmayan, değer bilmeyen; ama bir oyuncak uğruna istemediği hâlde gülücük veren, gerekirse evinden kovulabilecek olan, pişman olup erkeğin önünde eğilen ve intikam almak için onuru hiçe sayılabilecek olan bir varlık şeklinde gösterilmiştir. Prens; çoban kılığına girmiş, prensesi yoldan çıkarmış ve sonra da onu yarı yolda bırakmıştır bir bakıma. Bu olay örgüsü ve dil son derece rahatsızlık vericidir.

Kişilik rolleri kategorisi altında kadına atfedilen kişilik rolleri; öfkeli, cesur, akıllı, güzel, üzgün, durgun, düşünceli, fedakâr, meraklı, edalı, değer bilmeyen, korkak şeklinde ve erkeğe atfedilen roller; budala, dürüst, iyi, azimli, konuşkan, yakışıklı, kararlı, şık giyimli, cesur, öfkeli, bilgili, becerikli, uyanık, akıllı şeklinde 14 tanedir. Kadın ve erkeğe atfedilen ortak kişilik rolleri; akıllı, cesur, öfkeli şeklindedir. Kadınlar masallarda güzelliğiyle tasvir edilen, onu önemli kılan şeyin güzellik olduğu belirtilen varlıktır. Gözlerinin rengi, saçlarının dokusu tasvir edilir. Güzel olduğu için vardır kadın, güzel olmak için vardır, edalı işvelidir ve bunun için çabalmalıdır masallara göre. Masallarda, bir erkeğin bir kadınla evlenmesindeki en büyük neden de kadının güzel olmasıdır (Değirmenci,2020). Akıl ve bilgi ile ilgili özellikler genellikle erkeklere; duygulu, düşünceli, meraklı olma özellikleri ise kadınlara atfedilir. Çünkü toplumsal cinsiyet rolleri kalıp yargılarına göre; erkekler mantıklı, kadınlar ise duygusaldır. Bir başka deyişle cinsiyetçi kalıp yargılara göre kadın, erkekten daha az aklını daha çok kalbini kullanabilir.

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda “Andersen Masalları: Kurşun Asker” kitabında cinsiyet kalıp yargılara yer verildiği ifade edilebilir. Kadın ve erkek figürlerin gösterim sıklığı ve gösterim şekilleri geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri kalıp yargılarını içermekte ve yansıtmaktadır.

Çocuklara yeni ufuklar açan, onların bilişsel ve düşünsel becerisini geliştiren kitapların içerikleri, çocuğun insan olarak gelişimini olumlu etkileyecek şekillerde düzenlenmelidir. Bir toplumda bir sorunla mücadele edebilmenin, o toplumu ileriye götürebilmenin en etkili en sağlam yolu çocuğun eğitimi ve yetiştirilmesidir. İnsanların, kendileri olmalarına ket vuran toplumsal cinsiyet yargılarının yıkılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması toplumumuz ve dünya için büyük önem taşımaktadır. Bunun da yolu yine çocuktan, çocukluktan geçmektedir.

ÖNERİLER

- Çocuk kitabı yazarları, toplumsal cinsiyet rolleri konusundaki bilgi düzeyini ve duyarlılığını artırmalı, eserlerini oluştururken toplumsal cinsiyet eşitliğini temel kriterlerden biri olarak baz almalıdır.
- Özellikle toplumsal cinsiyet eşitliğinin öğretimini destekleyen eserler hazırlanmalı ve eğitimin içerisine dâhil edilmelidir.
- Öğretmenler ve ebeveynler, çocuğun okuduğu kitaplar hakkında detaylı incelemeler yapmalı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini barındıran kitaplarla bağ kurmasını sağlamalıdır.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırmada bireylerden veri toplanmadığı için etik kurul onayı alınmamıştır.

KAYNAKLAR

- Akkaş, İ. (2019). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları çerçevesinde ortaya çıkan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı. *Ekev Akademi Dergisi, Özel Sayı*, 97-118.
- Alpan, E. D. (2017). Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının çocuk oyunlarına yansımaları. *Sanat Dergisi*, (31), 80-89.
- Creany, A. D. (1995). *The appearance of gender in Award. Winning Children's Books*.
- Değirmenci, B. (2020). *Masallarda toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu üzerine bir analiz: dünya klasikleri* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı.
- Gooden, A. M. & Gooden, M. A. (2001). Gender representation in notable children's picture books: 1995–1999. *Sex Roles*, 45(1), 89-101. <https://doi.org/10.1023/A:1013064418674>
- Kapkıner, E. (2019). *Sevim ak'ın çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir inceleme* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Kaynak, D. (2017). *Okul öncesi hikâye ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı.
- Kortenhaus, C. M. & Demarest, J. (1993). Gender role stereotyping in children's literature: an update. *Sex Roles*, 28(3-4), 219-232. <https://doi.org/10.1007/BF00299282>
- Martin, C.L. & Ruble, D. (2004). Çocukların cinsiyet ipucu arayışı: cinsiyet gelişimi üzerine bilişsel bakış açıları. *Psikoloji Biliminde Güncel Yönler*, 13(2), 67-70.
- Mccabe, J., Fairchild, E., Grauerholz, L., Pescosolido, B.A. & Tope, D. (2011). Yirminci yüzyıl çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet: başlıklarda ve ana karakterlerde eşitsizlik kalıpları. *Cinsiyet ve Toplum*, 25(2), 197-226.
- Morgan, H. (2009). Çocuk Kitaplarında Cinsiyet, Irk ve Etnik Yanlış Beyan: Karşılaştırmalı Bir Bakış. *Çocukluk Eğitimi*, 85(3), 187-191.
- Narahara, M. M. (1998). *Gender stereotypes in children's picture books*. ERIC.
- Owens, T. (2009). Going to school with madame curie and mr. Einstein: Gender roles in children's science biographies. *Cultural Studies of Science Education*, 4(4), 929-943. <https://doi.org/10.1007/s11422-009-9177-6>
- Poarch, R. & Monk-Turner, E. (2001). Gender roles in children's literature: A review of non-award-winning "Easy-to-read" books. *Journal of Research in Childhood Education*, 16(1), 70-76. <https://doi.org/10.1080/02568540109594975>

- Erdem, Y.T.S. (2019). *Resimli çocuk kitaplarındaki toplumsal cinsiyet olgusunun incelenmesi* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı.
- Seçgin, F. & Tural, A. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Education Sciences*, 6(4), 2446-2458.
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığı'na genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 30-39.
- Taylor, F. (2003). Content analysis and gender stereotypes in children's books. *Teaching Sociology*, 31(3), 300-311.
- Turhan, O., Turhan, F. K. & Bayram, B. A. Ş. (2020). Türk çocuk edebiyatında meslekler ve toplumsal cinsiyet. *Cukurova University Faculty Of Education Journal*, 50(1), 1-30.
- Ullah, H., Ali, J. & Naz, A. (2014). Gender representation in children's books: a critical review of empirical studies. *World Applied Sciences Journal*, 29(1), 134-141.
- Yener, T. (2020). *Okul öncesi hikâye kitaplarındaki toplumsal cinsiyet rollerinin kitabın metinsel içeriği ve kitabın resimleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (4. Basım). Seçkin Yayıncılık.